

Тереза СИМАН,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти ОП А4.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)
факультету мистецтв Тернопільського національного
педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник:
Лариса ОРОНОВСЬКА,
доцент кафедри музикознавства
та методики музичного мистецтва
факультету мистецтв, заступник декана з виховної роботи
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
кандидат педагогічних наук,
lorikulya@gmail.com

ЛЕМКІВСЬКА КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ НА МАТЕРІАЛІ ВИВЧЕННЯ ЛЕМКІВСЬКОЇ ПІСНІ У СЕРЕДОВИЩІ НУШ

Лемківська пісня посідає особливе місце в українській культурі як унікальний вияв народної творчості та духовної спадщини. Її характерними рисами є мелодійність, щирість і душевне звучання, що поєднані з етнічними мотивами Карпатського краю. Тематика пісень охоплює любовні й родинні мотиви, оспівування природи, обрядові традиції, а також тугу за рідним краєм, особливо актуальну в контексті примусових переселень лемків у ХХ столітті.

У лемківських піснях відчувається глибокий зв'язок із гірським середовищем та історичною долею народу. Вони стали засобом збереження національної ідентичності та символом духовної єдності. Як важливий пласт українського музичного фольклору, лемківська пісня збагачує культурну спадщину України своєю самобутністю та поетичним змістом.

Ключові слова: лемківська пісня, фольклор, культура, народна творчість, духовна спадщина.

Постановка проблеми. Лемківська пісня є невід'ємною частиною українського музичного фольклору, що зберігає унікальні мелодичні особливості, глибоку емоційність та історичну пам'ять. Вона відображає життя, побут і світогляд лемків – етнографічної групи українців, яких у ХХ столітті

спіткала трагічна доля депортацій та вимушених переселень. У результаті цього лемківська пісенна традиція набула особливого змісту - стала не лише формою самовираження, а й засобом збереження національної ідентичності.

Сучасне освітнє середовище в Україні переживає трансформацію відповідно до концепції Нової української школи (НУШ), яка прагне виховати учня як творчу, національно свідому, культурно компетентну особистість. Однак у практиці шкільного навчання часто домінують стандартні підходи до вивчення народної культури, а такі автентичні та вузько-етнографічні пласти, як лемківська пісня, залишаються поза увагою.

Проблема полягає в тому, що учні недостатньо знайомі з лемківською культурною спадщиною, що може призвести до її поступового забуття. Тому необхідним стає пошук нових педагогічних шляхів інтеграції лемківської пісні в освітній процес, аби вона виконувала не лише пізнавальну, а й виховну функцію.

У процесі роботи зі школярами більше аналізували історичні та культурні особливості лемківської пісенної традиції, визначали її роль у збереженні національної пам'яті та ідентичності українців, досліджували сучасний стан лемківської пісні, вивчати її та популяризувати у культурному та освітньому просторі.

Серед найвідоміших лемківських пісень – «Пливе кача по Тисині», «Шуміла ліщина», «Чом ти не прийшов», «Под облачком», «Горе, долов ходжу», «Дам я яловицю», «Ой верше, мій верше» «Зелений барвінку», «Пісня про Лемківщину». Саме ці пісні можуть стати основою для уроків музичного мистецтва, інтегрованих занять або виховних годин.

Учні можуть:

- слухати автентичні записи народних виконавців;
- порівнювати традиційне звучання із сучасними обробками Христини Соловій, Оксани Мухи, Квітки Цісик;
- виконувати фрагменти пісень самостійно чи в ансамблях;

- створювати власні музичні чи художні інтерпретації (малюнки, міні-кліпи, театралізовані постановки).

Висновки. Лемківська пісня – це не лише музичний феномен, але й символ національної пам'яті та духовної стійкості українського народу.

Її інтеграція в освітній процес Нової української школи здатна значно збагатити навчання, зробити його ближчим до дитини, формуючи емоційний зв'язок з рідною культурою.

Використання лемківської пісні у школі сприяє розвитку музичних здібностей, формує ціннісні орієнтири, виховує патріотизм і любов до рідної землі. В умовах сучасних викликів саме такі пласти культури допомагають зберегти національну ідентичність та передати духовну спадщину наступним поколінням. Отож, проблема збереження та популяризації лемківської пісні у шкільному середовищі є не лише культурною, але й педагогічною. Її розв'язання сприятиме формуванню гармонійної особистості, здатної цінувати та примножувати багатства української культури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Байко, М. (Упоряд.). (2005). Антологія лемківської пісні.
2. І. Красовський, Д. Солинко. Хто ми, лемки...? – Львів: Ред.- вид. відділ обласного управління по пресі, 1991. - 48 с.
3. <https://proridne.com/content/%D0%BF%D1%96%D1%81%D0%BD%D1%96/%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96/> (дата звернення 10.11.2025).
4. <https://lemko-ool.org/lemkivshchyna/history-of-lemkivshchyna/lemky-historical-fate-versions-of-origin/?lang=uk> (дата звернення 02.11.2025).

